

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

VICENÇ VILLATORO LAMOLLA (TERRASSA, 1957) TANCA AMB 'LA CASA DELS AVIS' (PROA) UNA TRILOGIA OFICIOSA SOBRE LES MEMÒRIES FAMILIARS ENTRONCADES AMB EL PASSAT I EL PRESENT DEL PAÍS

PERE ANTONI PONS

Els escriptors que tenen un perfil públic ideològicament molt marcat corren el risc que la recepció de la seva obra quedi condicionada per qüestions no estrictament literàries. És el que li ha passat a Vicenç Villatoro, que ha tingut una vida pública molt exposada –no cal que en repassem ara el llarg currículum–, de la qual ha obtingut nombrosos avantatges però que també ha llastat el reconeixement de la seva obra. Diria que dels seus tres últims llibres, sobretot: *Un home que se'n va* (2014), *El retorn dels Bassat* (2016) i *La casa dels avis*, acabat de sortir del forn. Tots tres junts funcionen com una reconstrucció de la memòria col·lectiva de Catalunya feta a partir de la me-

mòria de dues famílies –la de Villatoro mateix i la del publicista Lluís Bassat– i són la culminació esplèndida d'una trajectòria prolífica però desigual.

Personalment, crec que Villatoro és un escriptor massa cerebral –té les coses massa clares, pensa d'una manera massa racional i endreçada– per ser un gran novel·lista o un gran poeta: amb tants matisos com vulguem, la poesia li surt tirant a sentenciosa i les novel·les li queden una mica enganyades. Trasl·ladada a l'assaig més o menys pur, a l'articulisme d'opinió sociopolítica o al dietarisme, en canvi, aquesta manera de procedir –clara, analítica, incisiva– dona molt bons resultats. I els resultats encara són millors en aquesta trilogia –oficiosa– sobre les memòries familiars entroncades amb el passat i el present del país, perquè Villatoro hi pot desplegar, simultàniament, la seva vocació de narrador, la seva perspicàcia d'assagista, el seu tremp de periodista i els seus coneixements i propòsits polítics.

Vides singulars i representatives

Potser parlar de trilogia és una mica forçat, però parlar de díptic és obligatori. Mentre que a *Un home que se'n va* Villatoro reconstruïa la història del seu avi patern, Vicente Villatoro Porcel, un botiguer il·lustrat i liberal que després d'una experiència dramàtica durant la Guerra Civil i la primera postguerra va deixar el poble de Castro del Río, a la província de Còrdova, per instal·lar-se a Terrassa, a *La casa dels avis* se centra en els avis materns, l'Artur Lamolla i la Llúcia Vives, un manyà i una nuadora, catalanistes i republicans, que pertanyen a la Terrassa menestral i mesocràtica i que, a pesar de viure

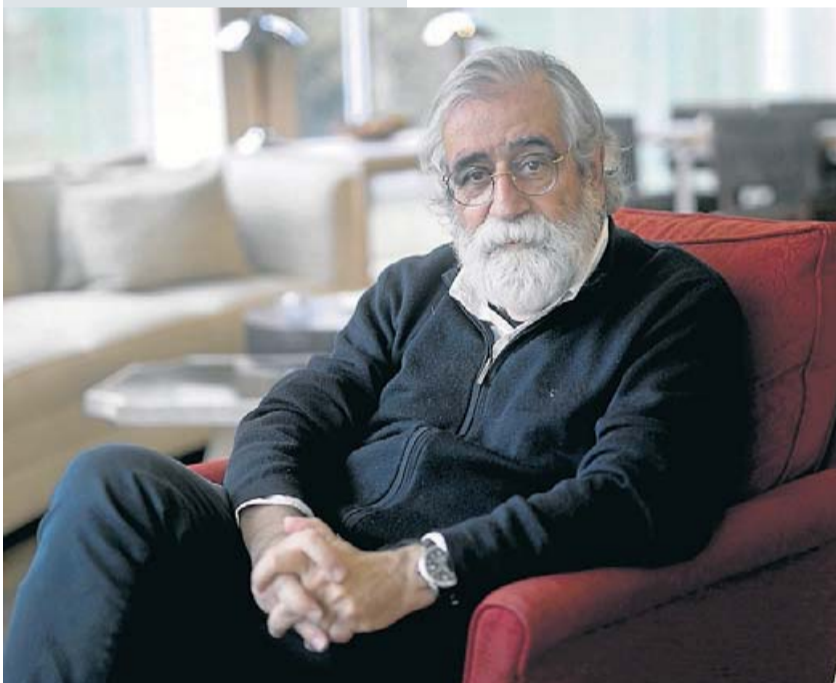
LA CASA DELS AVIS
VICENÇ VILLATORO
PROA
672 PÀG. / 21 €

també en primera persona tot el dramatisme de la guerra i la postguerra, no es desarrenen de la terra on van néixer.

Les peripècies dels avis són el nucli central del relat. Sobretot, la peripècia de l'avi, que lluita al front amb l'exèrcit republicà, parteix cap a l'exili fugint de l'avanç de les tropes de Franco, passa penosament per diversos camps de concentració i, finalment, torna a fugir, ara d'una França ocupada pels nazis, i s'arrisca a tornar a la Catalunya vençuda i castellanitzada pel franquisme. La història de l'àvia ocupa menys espai, però perquè és més estàtica, no perquè sigui menys dramàtica: la van tancar a la presó, va haver de criar una filla amb el marit a l'exili... Emocionants i escruixidores, les històries de l'Artur i la Llúcia tenen el doble valor de ser singulars i representatives.

Lluny de limitar-se a reconstruir la peripècia dels avis, Villatoro obre ambiciosament el focus i fa que el seu relat abasti des de les aventures incertes del primer Lamoglia, que a principis del segle XIX va sortir d'Itàlia i es va establir a Catalunya, fins als dilemes, els conflictes i les conviccions dels seus fills i dels seus nets en el marc sociopolític de la Catalunya de principis del segle XXI. És la seva manera de dir que, si la història és una successió de gent que viu i mor i de mons que es fan i es desfan, un país com Catalunya i una identitat problematitzada i canviant com la catalana poden ser explicats com una cadena de successives generacions d'una mateixa família que tenen uns mateixos ideals, pateixen uns mateixos desencisos i mostren unes mateixes resistències (davant allò que amenaça el que són) i unes mateixes lleialtats (a tot allò que són). Excel·lent. ♦♦

VILLATORO DESPLEGA LA VOCACIÓ DE NARRADOR, LA PERSPICÀCIA D'ASSAGISTA, EL TREMP DE PERIODISTA I ELS CONEIXEMENTS I PROPÒSITS POLÍTICS

PERE TORDERA

La poeta que pren els ulls d'un nen i te'ls posa a les conques

CARLA FAJARDO MARTÍN

“Si no creixo, potser, / és perquè soc del dia”. No hi ha e n d e v i n a l l a , aquest pany s'obre amb totes les claus que hi entrin. No

més cal un acte de fe. És l'artefacte poètic de Chantal Poch, com l'anomena el poeta Marc Rovira al pròleg, que “s'activa amb l'existència de l'altre”. Du el nom de *L'ala fosca*, publicat per Viena Edicions, i va ser guardonat amb el premi Salvador Iborra 2019. De la caps de pandora en surt una veu en off misteriosa i delicada –potser perquè l'he sentit recitar– que narra un univers oníric tarkovskià plagat d'ocells i ombres. Un imaginari sorprenent aconse-

guit amb versos molt curts que recorden Antònia Vicens i teixit amb referències artístiques que van de Victor Hugo a Dante Gabriel Rossetti, però sobretot cinematogràfiques degut a la formació de la poeta, vinculada al món de l'audiovisual.

A dins de la panxa de la *Madonna del parto* que il·lustra la portada del llibre, el fetus i el silenci, i a fora, un món del qual no sempre ens sentim part. Entre els dos hàbitats, el llenguatge, que ens eleva i ens connecta (“Només ens sosté momentàniament / l'estranya carcassa de la cançó”). Però l'estructuralisme afirma que la vida se'ns escapa quan comencem a parlar, com diu la cita de George Trakl que obre el llibre, “hi ha una

llum que se m'apaga a la boca”, i com diu Poch a l'inici del poemari: “La màgia del món ennegrida / per la profunditat del mot”.

Un món massa estrany

Aquest és el viatge que ens proposa la poeta, iniciat per un jo poètic incapaç de comunicar-se –com Kaspar Hauser, l'adolescent alemany que havia viscut tota la vida reclòs en una cel·la– i ens porta cap al reconeixement d'un mateix dins d'un nosaltres perquè “cada generació / ha dut aquesta”. A la segona part, el subjecte conforma col·lectius com la família i es deixa regir per les tradicions, però continua sent incapaç de dir: “voldria dur un nom a la boca / com un colom daurat”. No és

L'ALA FOSCA
CHANTAL POCH
VIENA
96 PÀG. / 12 €

aquesta la intenció de Poch, que només pretén observar el món com un infant –del llatí *in* (no) i *fari* (parlar)– i prendre “els ulls d'un nen per posar-te'ls a les conques”.

I és per això que, finalment, l'ala fosca retorna a la matriu –el món és massa estrany– però es permet jugar amb les paraules. Un final amb referències metapoètiques tan estèril com reconfortant: el poeta, “com un geòleg” foradant el món per descobrir “com mirar a través de la membrana”, compensa la impotència que transmeten els versos. La lectura és exigent, però els que s'atreveixin a entrar-hi sense miraments obtindran recompensa. Llaavors potser l'acte de fe és per a tots el mateix: el llenguatge. ♦♦